conducted in a roughly 400 m^2 area in the basement and at the utility line installation sites. Sterile soil was recorded from a depth of 1.2–1.5 m in trench 3 and at a depth of up to 4.2–4.5 m in trench 8. A disturbed cultural layer with 15th–20th-century finds was excavated above the sterile soil (Fig. 3), but in some areas 16th–17th-century horizons were distinguished. Half of the former SW tower was unearthed in trench 4. Mid-17th-century walls there (Figs. 2, 4, 5–10) were used in the 1912 construction of the S building. It was determined that the buildings that existed on Vilniaus Street in the late 18th–19th centuries stood on relief that had been raised 1.5 m. The foundations of these buildings, which were demolished after the Second World War, were discovered in trench 8 and test pit 8 (Fig. 11). The current storehouse beside the E building was erected in the late 19th – early 20th century. 262 15th–20th-century finds were registered.

Miglė Urbonaitė-Ubė

Sodybos Bitėnų kaime tyrimai

2020 m. vyko Bitėnų kaimo antrosios etnoarchitektūrinės sodybos (UK 1642) teritorijoje esančio sklypo Nemuno g. 3 (Pagėgių sav., Lumpėnų sen.) žvalgomieji tyrimai. Iki šiol archeologinių tyrimų nei sodybos teritorijoje, nei apskritai Bitėnų kaime nevykdyta. Istoriniai duomenys apie Bitėnų kaimą siekia dar XV a., kai 1490 m. Bitėnai (vok. *Bitten*, *Bithenen* arba *Bittehnen*) paminėti kaip sielininkų ir keliaujančių Nemunu poilsio vieta (Peteraitis V., Purvinas M., Veiverienė V., Bitėnai, *Mažosios Lietuvos enciklopedija*, Vilnius, 2000, t. I A–K, p. 184). Bitėnų gyvenvietė laikui bėgant plėtėsi, XVIII a. pastatyta pradinė mokykla, o spaudos draudimo metais tai buvo vienas pagrindinių spaudos leidimo ir platinimo centrų. Antrosios etnoarchitektūrinės sodybos istorija taip pat mažai tyrinėta. Pirmosios žinios apie šią sodybą siekia 1863 m. Didieji rekonstrukcijos darbai vyko 1950 m., kai sodybą nusipirko Kazimieras Greičius ir kapitaliai perstatė gyvenamąjį namą. Kartografijoje iki 1970 m. žymimos dvi sodybos, esančios šiame sklype ar dalinai patenkančios į sklypo teritoriją, o nuo 1985 m. liko tik viena – dabartinė sodyba.

2020 m. žvalgomųjų tyrimų tikslas buvo išsiaiškinti, ar čia yra susiformavęs archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis, ir patikrinti, ar sklype yra buvę pastatų, kurie vaizduojami kartografijoje. Ištirtas 26 m^2 plotas (4x1 m ir 7 2x1 m dydžio 3 šurfai), tarp šurfų 1 ir 2 sukalti 7 geologiniai grąžtai (1 pav.). Visi šurfai orientuoti Š–P kryptimi, reljefas žemėjo P kryptimi Nemuno link.

Šurfai 1–7 tirti dabartinio sodo vietoje (du 1x4 m dydžio ir keturi 1x2 m dydžio, iš viso 18 m^2 plotas). Pagal kartografiją čia tikėtasi aptikti stovėjusios sodybos pastatų liekanų. Tačiau fiksuoti pilkos žemės sluoksniai, datuojami XX a., o užstatymo ar archeologiškai vertingo sluoksnio ir radinių neaptikta. Tarp šurfų 1 ir 2 sukaltuose 7 gręžiniuose (G1–G7) fiksuoti pilkos žemės sluoksniai, datuojami XX a. Jokių užstatymo ar archeologinių vertybių pėdsakų neaptikta. Tai gali reikšti, kad statinių tyrimų vietose ir artimoje aplinkoje trobesių nebūta arba pasirinkta tyrimų metodika buvo nepakankamai efektyvi.

Šurfai 8–10 tirti dabartinio užstatymo ribose. Čia ištirtas 8 m^2 plotas (vienas 4x1 m ir du 2x1 m dydžio). Šurfe 8, 30 cm gylyje nuo žemės paviršiaus aptikta 1916 m. statyto pastato liekanų: betoninės grindys, mūrinės sienos, kanalizacijos vamzdis. Grindyse išlikusi išraižyta data *1916*, pagal kurią ir datuojamas pas-

tatas. Šurfe 9 aptiktas 10–20 cm storio molio sluoksnis gali būti sietinas su buvusia asla ūkinės paskirties pastate, tačiau šiam teiginiui pagrįsti reikalingi detalesni tyrimai. Archeologiškai vertingų sluoksnių čia neaptikta.

Kaip dažnai būna, tyrimų pabaigoje laukė įdomiausi atradimai. ***Šurfe 10*** aptikti archeologiškai vertingi sluoksniai, struktūra ir radiniai. Šurfas 10 buvo 2x1 m dydžio, pasiektas 1,5 m gylis nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 20,21–20,37 m). Velėna šioje vietoje nebuvo susiformavusi, tad pradėjus tyrimus iškart dengėsi iki 60 cm storio pilkos žemės sluoksnis su įvairiomis XX a. šiukšlėmis. Giliau ištirtas 10–15 cm storio apardytas gelsvo smėlio sluoksnis su molio ir pilkos žemės intarpais be radinių. Po smėliu atidengtas juodos žemės sluoksnis, kuriame aptikta glazūruotų ir neglazūruotų raudonos ir pilkos molio masės keraminių indų, langų stiklo fragmentų, kurie gali būti datuojami XVI–XVII a. Giliau aptiktas maišyto pilkšvo smėlio sluoksnis, kuriame šurfo Š dalyje, H_{abs} 20,70 m, rasta romėniško laikotarpio klaipėdietiško tipo apyrankė, datuojama III a. I puse (2 pav.). Greičiausiai ji čia pateko atsitiktinai, nors istorinėje medžiagoje nemažai liudijimų apie Rambyno apylinkėse aptinkamus pavienius II–XIII a. radinius, kuriuos dar Prūsijos tyrėjai siejo su sunaikintu ar apnaikintu Rambyno kapinynu, turėjusiu būti kažkur tarp Bardėnų ir Bitėnų (Banytė-Rowell R., Die Memelkultur in der Römischen Kaiserzeit. Auswertung der Archivalien aus dem Nachlass von Herbert Jankuhn, *Studien zur Siedlungsgeschichte und Archäologie der Ostseegebiete*, Band 17, Wachholtz, 2019, S. 119). 1837 m. straipsnyje Eduardas Gisevius aprašo Rambyno apylinkėse aptiktas urnas ir papuošalus bei pateikia jų analogijas iš Tilžės apylinkių (Šimėnas V., Neatsiskleidęs Rambynas. Archeologiniai Rambyno kalno ir jo apylinkių tyrimai nuo XIX iki XX a. pradžios, *Rambynas*, 2011, nr. 1(4), p. 17–18). Šiuo metu tyrėjai sutaria, kad šie radiniai turėjo būti iš tuo metu naikintų ar sunaikintų laidojimo pamin-

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – tirti šurfai; 2 – reikalingi papildomi archeologiniai tyrimai; 3 – gręžiniai; 4 – Bitėnų kaimo antrosios etnoarchitektūrinės sodybos (UK 1642) ribos. M. Urbonaitės-Ubės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation; 1 – test pits; 2 – area needing additional archaeological investigation; 3 – boreholes; 4 – boundaries of the Bitėnai Village Second Ethno-architectural Complex (UK 1642).

2 pav. Romėniško laikotarpio apyrankė iš šurfo 10. M. Urbonaitės-Ubės nuotr.

Fig. 2. The Roman era bracelet from test pit 10.

klų. Surinkta Rambyno radinių kolekcija ir dokumentacija dingo per II Pasaulinį karą. Tad ši apyrankė yra pirmasis tiksliai dokumentuotas Rambyno apylinkių geležies amžiaus radinys, kuris gali būti sietinas ir su apylinkėse buvusiu kapinynu arba mitologine Rambyno vietove.

Giliau, H_{abs} 20,80–20,93 m, šurfo Š dalyje išryškėjo *objekto* kontūrai. Tai juodos žemės su akmenimis ir mediena, beržo žieve į įžemį (čia įžemis buvo smulkus balkšvas smėlis) įgilintas objektas. Jis šurfe atidengtas tik dalinai. Viršutinėje dalyje, t. y. iki akmenų, jame aptikta XVI–XVII a. datuojamos keramikos, plytos su braukomis fragmentas. Akmenys buvo gana dideli (25x11x10; 10x9x8 cm), netaisyklingų formų, dalis jų paveikti karščio ir dėl to itin trapūs. Mediena taip pat sudegusi. Po juodos žemės sluoksniu atidengtas 10–15 cm storio geltono smėlio sluoksnis be radinių. Galiausiai fiksuotas 13–20 cm storio juodos žemės sluoksnis su neapdegusia smulkia mediena (skiedromis). Ištyrus šį sluoksnį pasiektas įžemis (balkšvas smėlis). Į jį iki 1 m buvo sukaltas geologinis grąžtas, ir jo stulpelis parodė, kad giliau tęsiasi balkšvo smėlio sluoksnis. Ties įžemiu jau pradėjo kauptis gruntinis vanduo. Taigi, aptikto objekto gylis buvo 50–55 cm. Jis buvęs nupjauto kūgio formos ir gilėjo ties šurfo kampu. Greičiausiai tai buvusi ūkinė duobė, tačiau reikalingi detalesni tyrimai. Jos chronologija taip pat nėra aiški, nes neaptikta jokių radinių. Tai gali būti XVI–XVII a. duobė pagal aukščiau sluoksnyje rastus radinius, tačiau neatmestina galimybė, kad tai ir ankstyvesnis objektas.

2020 m. Bitėnų kaimo antrosios etnoarchitektūrinės sodybos archeologiniai tyrimai Nemuno g. 3 atskleidė iki šiol nežinotą Bitėnų kaimo istorijos puslapį. Aptikti archeologiniai radiniai (inventorinti 22 vienetai) ir kultūrinis sluoksnis leidžia apčiuopti patį ankstyviausią apgyvenimo laikotarpį, žinomą iš istorinių šaltinių. O rasta romėniško laikotarpio apyrankė gali būti sietina su buvusiais priešistorės apylinkių objektais.

The Investigation of the Complex in Bitėnai Village

In 2020, a field evaluation was conducted on the plot at Nemuno St. 3 on the grounds of the Bitėnai Village Second Ethno-architectural complex (Pagėgiai Municipality, West Lithuania) (Fig. 1). During it, 26 m^2 were excavated and 7 geological probes driven. 9 test pits and the bore cores yielded no archaeologically valuable layers or finds. Test pit 10 revealed 16th–17th-century layers with ceramic vessels, brickbats, and window glass fragments. An object with stones and timbers was recorded but its chronology remains unclear. The discovered Klaipėda-style bracelet dating to the first half of the 3rd century (Fig. 2) could be connected with a destroyed burial or other archaeological site in the vicinity of Rambynas.

Miglė Urbonaitė-Ubė

Tyrimai Minijos etnoarchitektūriniame kaime

2020 m. rugsėjį vykdyti žvalgomieji tyrimai Minijos kaimo (Šilutės r., Kintų sen.) Krokų Lankos g. 13 sklype. Iki šiol Minijos etnoarchitektūriniame kaime archeologiniai tyrimai (UK 10322) atlikti tik dukart (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 620; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 644), jų metu aptikti kultūriniai sluoksniai, datuojami XVIII–XX a., o archeologiškai vertingų sluoksnių nerasta, nors istorinė medžiaga Minijos kaimo pradžią nukelia į 1540 m. Jau XVI a. II pusės šaltiniuose minimas kaimas, įsikūręs abiejose